

เลขที่..๐๐๐-๐๐๐๐๐....

ประโยคธรรมศึกษาชั้น[]ตรี [✓]โท []เอก ระดับ []ประถม [✓]มัธยม []อุดม

วิชา เรียงความแก้กระทู้ธรรม

สอบในสนามหลวง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

	อตฺตโนปิปรสสฺยจ อตฺถาวโห ว ขนฺติโก
	สคฺคโมกฺขคฺม มคฺคํ อารุหฺโห โหติขนฺติโก.
	ผู้มีขันติ ชื่อนำนำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตนทั้งแก่ผู้อื่น
	ผู้ที่มีขันติชื่อว่า เป็นผู้ขึ้นสู่ทางไปสวรรค์และนิพพาน
	บัดนี้ จักได้อธิบายขยายความแห่งพุทธศาสนสุภาษิตที่ยกขึ้นเป็นบทเบื้องต้นนั้นเพื่อเป็น
	แนวทางแห่งการศึกษาและแนวทางแห่งการปฏิบัติ โดยสมควรแก่อัตภาพและธรรมเป็นลำดับไป
	ดำเนินการว่า ในธรรมภาษิตนี้มีข้อความแบ่งออกได้ ๓ ประเด็นคือ ๑. กล่าวถึงบุคคล
	ผู้มีขันติ ๒. สรรเสริญผู้มีขันติว่าเป็นผู้นำประโยชน์คือความสุขความเจริญมาให้ทั้งแก่ตนและผู้อื่น
	๓. ผู้มีขันติมีโอกาสได้ไปสู่สวรรค์ตลอดถึงพระนิพพาน. ประเด็นแรกเป็นเหตุของ ๒ ประเด็นหลัง,
	๒ ประเด็นหลังเป็นผลของประเด็นแรก, ดังจะแยกขยายอธิบายเนื้อความเป็นข้อ ๆ ต่อไปนี้ บรรดา
	ประเด็นทั้ง ๓ นั้น เฉพาะประเด็นที่ ๑ ท่านกล่าวถึงบุคคลผู้มีความอดทนคือ ตั้งอยู่ในขันติธรรมนั่นเอง
	คำว่าขันติธรรมธรรมคือขันตินั้นแปลว่าความอดทนหมายถึงอดกลั้นต่อหนาวร้อนหิวกระหายเป็นต้น
	เรียกว่า ทนตรากตรำ เพราะคนเราเกิดมาจำต้องประกอบกรณียะกิจตรากแดดตรำฝนทนหิวกระหาย
	เพื่อการครองชีพ ๑ ต่อคลองถ้อยคำที่ผู้อื่นกล่าวมาไม่ดี เรียกว่า ทนกระทบกระทั่ง หรือ ทนเจ็บใจ
	เหมือนอย่างช่างศึกที่ทนทานลูกศรซึ่งตกจากแล่งมาต้องกายในสนามรบ เพราะว่าคนส่วนมากเป็นผู้
	ทุศีลดังนี้. ก็แล ขันติซึ่งประการดังกล่าวมานี้แหละ ย่อมตัดรากแห่งบาปทั้งสิ้น เป็นตัวเหตุให้คุณธรรม
	อื่น ๆ ทำให้เกิดเจริญขึ้นกับตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคตและเชื่อว่าย่อมขุดรากแห่งความติเตียนได้.

สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มานี้ สุตตันตปิฎก สยุตตนิกาย มหาวารวรรค ว่า.

เกวลานํ ปิปาปานํ ขนฺติมุลํ นิกฺขตฺติ

ครหกลหาทีนํมุลํ ขนฺติ ขนฺติโก.

ขันติ ย่อมตัดรากแห่งบาปทั้งสิ้น

ผู้มีขันติชื่อว่าย่อมขุดรากแห่งความติเตียนและการทะเลาะกันเป็นต้นได้.

อธิบายความว่า ลักษณะการตัดรากเง่าแห่งบาปคือ กิเลสตัณหาได้นั้นจำเป็นอย่างยิ่ง

เพราะเป็นของยาก ดังนั้น ขันติ เป็นความอดทน หรือ ความอดกลั้น ต่ออำนาจของกิเลสตัณหา

หมายถึง ความมีใจหนักแน่น ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ปัญหา หรือความยากลำบากต่าง ๆ ที่เข้ามาขัด

ขวางทางแห่งความสำเร็จ ลักษณะของขันติ มี ๔ อย่าง คือ อดทนต่อความลำบากตรากตรำ อดทนต่อ

ทุกขเวทนา อดทนต่อความเจ็บใจอดทนต่ออำนาจกิเลส อดทนต่อความลำบากตรากตรำ อดทนต่อ

ความลำบากตรากตรำ คือ ไม่ว่าจะเหนื่อยยากลำบากแค่ไหนในการทำงานหรือสร้างคุณงามความดี

ใดๆ ก็ตาม เช่น ในการศึกษาเล่าเรียน ในการประกอบอาชีพ ในการสร้างบุญสร้างกุศล เป็นต้น ถึงจะ

มีความเหน็ดเหนื่อย เราก็ออดทน ก็ไม่ย่อท้อ อดทนต่อทุกขเวทนาที่เกิดขึ้นอดทนต่ออำนาจกิเลส กิเลส

คือ โลภะ โทสะ โมหะ เมื่อเกิดขึ้นมาครอบงำจิตใจเราแล้ว ย่อมทำให้จิตใจเราเศร้าหมอง เป็นไปตาม

อำนาจของมัน โลภะ เกิดขึ้นมาแล้วก็ทำให้อยากได้ แล้วแสวงหามาในทางที่ทุจริต โทสะ เมื่อเกิดขึ้น

มาแล้วก็ทำให้โกรธ ทำให้มีอารมณ์ฉุนเฉียว ก่อให้เกิดการฆ่ากัน ทำร้ายกัน เบียดเบียนกันขึ้น โมหะ

เมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว ก็ทำให้หลงผิด เห็นถูกเป็นผิด เห็นผิดเป็นถูก ขาดจิตสำนึก ไม่รู้จักบาปบุญคุณโทษ

เราต้องอดทนต่ออำนาจของกิเลสได้ จึงได้ชื่อว่าผู้ที่มีความอดทนแล้วจึงนับว่ามีเมตตา มีลาภ มียศ

และมีสุขเสมอ ที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะไปในโลกไหนๆ ก็ได้ชื่อว่ามีความรักใคร่เสมอ

	สมดังพุทธศาสนสุภาษิตที่มาใน สุตตันตปิฎก สยุตตนิกาย มหาวารวรรค ว่า.
	ขนติโก เมตตวา ลาภียสสสีสุขสีลวา
	ปิโย เทวมนุสสานํ มนาโป โหติขนติโก.
	ผู้มีขันตินับว่ามีเมตตา มีลาภ มียศและมีสุขเสมอ
	ผู้มีขันติเป็นที่รัก ที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
	อธิบายความว่า ผู้ที่มีความอดทน คือผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง ใจเย็น ไม่หวั่นไหวต่ออารมณ์ที่มา
	กระทบ เช่น อดทนต่อความลำบากตรากตรำ อดทนต่อทุกขเวทนา อดทนต่อความเจ็บใจ เป็นต้น หรืออดทนต่อ
	อำนาจของกิเลสที่มากระทบ เช่น เมื่อมีสิ่งกระตุ้นให้เกิดความโกรธ ก็อดทนต่ออำนาจของความโกรธนั้นได้ ไม่
	แสดงอาการอันเป็นลักษณะของผู้โกรธ สามารถข่มอารมณ์ได้ดี บุคคลผู้ที่มีความอดทนดังกล่าวมา ย่อมเป็นที่รัก
	เป็นที่เมตตาที่ชอบใจของคนรอบข้าง มีลาภ มียศและมีสุขเสมอ เพราะคบค้าสมาคมแล้วไม่ทุกข์ อยู่ใกล้แล้ว
	สบายใจ ไม่ต้องพลอยหงุดหงิดตาม ไม่ต้องระแวง สบายใจที่ได้คบหา บุคคลผู้ที่มีความอดทน ก็จะสามารถเป็น
	กัลยาณมิตรให้แก่ผู้อื่นได้ เพราะเขาเป็นคนใจเย็น ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีได้ และสามารถให้คำแนะนำผู้อื่นใน
	เรื่องของความอดทนได้ เป็นบุคคลที่น่าคบค้าสมาคมมาก ๆ ประเภทหนึ่ง ความอดทน คือ อาการที่ไม่หวั่นไหว
	ทั้งทางกายและทางใจ แต่เป็นเครื่องประดับภายในคือประดับใจ และส่งผลต่อภายนอกคือใบหน้าและผิวพรรณ
	ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น คนที่มีความโกรธ ย่อมมีหน้าตาบึ้งตึง แลดูไม่สวยงาม ไม่น่ามอง ผิวพรรณก็ดูไม่ผ่อง
	ใส แต่ถ้ามีความอดทน คืออดทนต่ออำนาจของความโกรธ ใช้ความอดทนข่มความโกรธเอาไว้เสียได้ ก็จะทำให้
	ความโกรธไม่แสดงออกมาทางสีหน้าและแววตา สามารถยิ้มแย้มแจ่มใสได้ ทำให้น่าดู น่ามอง น่าชอบใจเป็นที่รัก
	ที่ชอบใจของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย จึงกล่าวได้ว่า ขันตินี้เป็นธรรมที่นำประโยชน์สุขมาให้ทั้งในแง่ของการ
	ปฏิบัติหน้าที่การงาน ของการปฏิบัติธรรมเพื่อกำจัดทุกข์ทั้งกายและใจ และเป็นแรงผลักดันชีวิตไปสู่ความสำเร็จ

